

Jednostavan način molitve

Uvod

Siniša Hamp

Sveto pismo otkriva nam svojevrsan paradoks po pitanju molitve. Isus, a potom i apostol Pavao, naglašavaju da je molitva neophodna za duhovno zdravlje kršćanina (Lk 11,9; 1 Sol 5,17). No u isto vrijeme, Isusovi se učenici ne srame otkriti da se ne znaju moliti (Lk 11,1). Dapače, apostol Pavao jasno ističe da se svaki kršćanin po svojoj prirodi ne zna moliti, kada piše: „Doista ne znamo što da molimo kako valja“ (Rim 8,26b). Isusov odgovor učenicima na njihovo pitanje, „Gospodine, nauči nas moliti“, zorno razrješava ovaj biblijski paradoks. Naime, kako bismo ozbiljno odgovorili na biblijski poziv na usrdnu i postojanu molitvu, potreban je nadnaravni, božanski utjecaj, koji će usmjeriti našu molitvu. Kao što je Isus pritekao u pomoć učenicima (Mt 6,9-13), tako i danas Duh Isusov pritječe u pomoć nama (Rim 8,26a).

Ako promotrimo odnos Boga i čovjeka kroz cijelu povijest spasenja, primijetit ćemo da se on svodi na dinamiku Božje inicijative i ljudskog odgovora (Smith 2003, 18). Naime, naš biološki život odgovor je na Božje stvaranje, dok smo još bili ništa. Naše obraćenje i duhovni život odgovor je na Božje djelo spasenja, dok smo još bili grješnici. Naša služba Bogu i bližnjemu odgovor je na Božji poziv i duhovno obdarivanje, dok smo još tražili svoju ulogu u Crkvi i svijetu. Dakle, u svakom pogledu, naša povezanost s Bogom nije ništa više nego odgovor Bogu koji ne odustaje milostivo pristupati čovjeku i pozivati ga u odnos s njim. Isto tako, kršćanska molitva odgovor je na Božje milostivo obraćanje nama.

Ako se na trenutak osvrnemo na naš tjelesni život, to će nam pomoći dočarati kršćansku narav molitve. Kao djeca, a potom i kao odrasli, umijeće govora i komuniciranja razvijamo slušanjem svojih roditelja i svoje okoline. Iako se rodimo s mnogim urođenim tjelesnim i umnim sposobnostima koje se same od sebe razvijaju, sposobnost govora možemo razviti jedino prethodnim slušanjem (Thompson 2014, 33). Stoga, prije nego što naučimo ispravno govoriti, prvo naučimo pažljivo slušati. Umijeće komunikacije s Bogom razvija se na isti način. Kako bismo razvili i njegovali umijeće molitve po nanovorodenju, moramo prvo naučiti slušati Boga kako bismo naučili duhovno razgovarati.

Kršćani su stoljećima prakticirali molitvu koja proizlazi iz slušanja Božje riječi, čije korijene možemo naći još u 6. stoljeću. U duhovnom nasljeđu Crkve takav pristup molitvi poznat je kao *lectio divina* („božansko“ ili „sveto čitanje“), koje je u 12. stoljeću formalizirao Guigo II. *Lectio divina* molitelj pristupa Svetom pismu ne s ciljem prikupljanja informacija i ovladavanja tekstem, već s ciljem slušanja Boga koji nam se svojom Riječju osobno obraća, kako bi ona ovladala nama i oblikovala nas. O takvoj „živoj i djelotvornoj“ naravi Božje riječi Sveto pismo svjedoči samo za sebe (Heb 4,12). *Lectio divina* tradicionalno sadrži četiri koraka: čitanje (*lectio*), meditaciju (*meditatio*), molitvu (*oratio*) te kontemplaciju (*contemplatio*).

Jednostavan način molitve duhovno je štivo koje je Martin Luther napisao 1535. godine kao pismo svome dugogodišnjem prijatelju brijaču, Peteru Beskendorfu, poznatom kao majstor Peter, koji ga je, najvjerojatnije u jednom od mnogih razgovora za vrijeme termina redovitog šišanja i brijanja, zamolio da ga nauči kako se ispravno moliti. Martina Luthera (1483. – 1546.) suvišno je posebno predstavljati. Svoju viziju reformacije Crkve kojoj je posvetio svoj život javno je prvi put iskazao 1517. godine, pribijanjem devedeset i pet teza o pravoj naravi kršćanske vjere na vrata katedrale u Wittenbergu. Iako je Lutherov reformacijski i doktrinarni utjecaj poznat širom svijeta sve do danas, njegovi pastoralno-duhovni spisi ostali su u sjeni njegovih djela koja su puno glasnije odjeknula u burnim crkvenim raspravama njegova vremena, a i kasnije. Uz Lutherova doktrinarna načela, njegov reformacijski pothvat uključivao je i donošenje Svetog pisma, čiste nauke, te duhovnog nasljeđa Crkve iz samostana i skolastičkih okruženja, na ulice, svakodnevnom čovjeku, suprotstavljajući se tako kršćanskom elitizmu koji prepoznaje u Crkvi svog vremena.

U ovom pastoralnom pismu vidimo obrise Lutherova reformacijskog pothvata. Prvo, Luther svoj pristup molitvi usklađuje s načelom *sola scriptura* („samo Pismo“; Nienkirchen 2011, 170), dajući u molitvi prioritet Svetom pismu, a tek potom tradiciji. Tim naglaskom Luther kritizira i ispravlja pristup molitvi koji se u njegovo vrijeme uglavnom temeljio na mislima svetaca umjesto na Svetom pismu, kao što je to bilo od samih početaka Crkve. Drugo, iako Lutherov pristup molitvi odiše *lectio divina*, načinom molitve kojim se redovito molio kao augustinski redovnik, Luther odstupa od kontemplacije (*contemplatio*), ekstatičnog iskustva zajedništva s Bogom, kao vrhunca i cilja molitve. Nasuprot, za Luthera molitva sadrži tri koraka: molitvu (*oratio*), meditaciju (*meditatio*) i kušnju (*tentatio*). Molitva stoga svoj vrhunac treba doseći u kušnjama kojima ćemo biti izloženi toga dana. U tim ćemo kušnjama iskusiti istinski plod molitve kada osjetimo snagu Božje riječi koja se usadila u nama. Skoro točno četiri stotine godina kasnije, njemački luteranski pastor i teolog Dietrich Bonhoeffer zorno opisuje svrhu molitve prema Lutheru:

Svaki dan kršćanin provodi mnoge sate kada stoji sam u nekršćanskoj sredini. To je vrijeme u kome se on treba dokazati. Tu je na probi ispravnost vremena meditacije (...). Vidjet će se da li je osobno kršćaninovo vrijeme provedeno u meditaciji služilo tome da ga odvede u neki nestvaran svijet iz kojeg se sa zaprepaštenjem budi kada je primoran vratiti se u zemaljski svijet svoga posla, ili ga je ono uvelo u stvaran Božji svijet iz kojega može ojačan i očišćen ući u dan. Da li je vrijeme meditacije kršćanina za kratko razdoblje ponijelo u duhovnu opijenost, koja bježi pred svakodnevicom, ili mu je Božju Riječ usadilo u srce toliko trezveno i duboko da ga ona može voditi u svakodnevnu ljubav, u poslušnost, u dobra djela? O svemu ovome može odlučiti jedino proživljeni dan (Bonhoeffer 1995, 78–79).

Luther svoj način molitve predstavlja vrlo temeljito i praktično. Molitva treba početi slušanjem Božje riječi; prvo recitiranjem dijelova Svetog pisma, a potom meditiranjem nad manjim tekstualnim cjelinama, frazama, pa čak i riječima. Recitiranje dijelova Pisma ima za svrhu pripremiti srce za molitvu – dio molitve koji Luther smatra izuzetno važnim. U suprotnom, kada srce nije željno, spremno i usredotočeno na Božju riječ, molitva se svede na blebetanje i lutanje misli. Pripremljeno se srce može posvetiti meditaciji, odnosno usredotočenom promišljanju i osluškivanju Božjih riječi, koje ima za svrhu pobuditi iskren odgovor srca na primljenu Riječ. Luther preporuča da se naš odgovor sastoji od četiriju dijelova, kao „četverostruko ispletan vijenac“: pouke, zahvale, ispovijedi i zamolbe. Luther nekoliko puta naglašava da je tijekom molitve izuzetno važno prepoznati obilje misli koje nam može doći potaknuto meditacijom. U tom slučaju trebamo utihnuti, ne ometati ih i prepustiti im se jer je to „sam Duh Sveti koji propovijeda“; naše su riječi neusporedive s blagom koje on donosi. Slušanje propovijedi Duha Svetoga u tišini dio je molitve kada nam sâm Bog ponovno progovara, iskustvo molitve koje nas oblikuje na poseban način, pružajući nam uvid u dubine Svetog pisma i našega vlastitog bića.

Luther nam pruža i nekoliko praktičnih savjeta i upozorenja za njegovanje molitvenog života. Prije svega, preporuča nam moliti se u skladu s molitvom Očenaš, koju smatra „najboljom molitvom“. No, daje nam i upute kako se moliti koristeći ostale dijelove Pisma, uzimajući za primjer Deset zapovijedi, pa i Apostolsko vjerovanje.¹ Nadalje, Luther pojašnjava da kvaliteta molitve ne ovisi o njezinoj duljini. Dapače, trebamo se čuvati rastegnutih molitava kako se na kraju ne bismo umorili. Moliti se možemo čak samo uz jednu frazu ili kratak dio Pisma; najvažnije je da je naša molitva redovita i gorljiva. Luther nam stoga savjetuje da svaki svoj dan započnemo molitvom i zaključimo molitvom. Naposljetku, Luther nas upozorava da u svojim molitvama ne ponavljamo njegove riječi

1 U kasnijem, proširenom izdanju Jednostavnog načina molitve, Luther dodaje meditaciju na Apostolsko vjerovanje.

jer bi to molitvu pretvorilo u „isprazan govor i blebetanje“, već da ih uzmemo samo kao primjer.

Jednostavan način molitve od suvremenog je značaja iz barem dvaju razloga. Prije svega, Lutherova metoda prikladna je za svakog vjernika, bez obzira gdje se nalazio na svom putu s Bogom. Također, Lutherov pristup molitvi odraz je višestoljetne molitvene prakse vjernika koja je prošla test vremena. Zbog toga je možemo osloboditi bilo kakve sumnje da se radi o zastarjelom duhovnom hiru nekoga prošlog vremena. Prvo izdanje *Jednostavnog načina molitve* izašlo je rane 1535. godine. Djelo je ubrzo postalo toliko popularno da su tiskana čak četiri izdanja te iste godine. Sveukupno, Luther je za vrijeme svog životnog vijeka doživio čak trinaest izdanja. *Jednostavan način molitve* na hrvatskom jeziku koji ovdje predstavljamo prijevod je njemačkog izvornika *Eine einfältige Weise zu beten für einen guten Freund*, pri čemu je prijevod biblijskih citata koje Luther koristi preuzet iz *Jeruzalemske Biblije*, ur. Adalbert Rebić, Jerko Fućak i Bonaventura Duda, u izdanju Kršćanske sadašnjosti Zagreb iz 2003. godine.

U evanđeoskim krugovima očigledna je glad, kako za znanstveno-akademskim, tako i još više za praktičnim aspektima kršćanske duhovnosti. Stoga mi je iskrena radost predstaviti i preporučiti ovo izvrsno djelo protestantskoga duhovnog nasljeđa, s iskrenom nadom da će barem malo utažiti tu glad, te svakom iskrenom molitelju koji teži rastu u razumijevanju i umijeću molitve biti od velike koristi.

Citirani izvori

Bonhoeffer, Dietrich. 1995. *Zajednički život*. Prevela Ksenija Magda. Osijek: Izvori.

Nienkirchen, Charles. 2011. Prayer. U: Simon Chan, Gordon T. Smith i James D. Smith III, ur. *Dictionary of Christian Spirituality*. Grand Rapids: Zondervan.

Smith, Gordon T. 2003. *The Voice of Jesus: Discernment, Prayer, and the Witness of the Spirit*. Downers Grove: InterVarsity Press.

Thompson, Marjorie. 2014. *Soul Feast: An Invitation to the Christian Spiritual Life*. New Revised Edition. Louisville: Westminster John Knox Press.

Martin Luther

Jednostavan način molitve Za dragog prijatelja 1535.

Način kako bismo se trebali moliti Za Petera, majstora brijača

Dragi majstore Peter, reći ću ti najbolje što znam što ja osobno radim kad se molim. Moja je molitva da ti u tome budeš bolji nego ja! Amen.

Prvo, kad osjetim da sam postao hladan i bez radosti zbog raznih misli ili obaveza za molitvu, jer tijelo i vrag uvijek ometaju i sprečavaju molitvu, uzmem svoj mali psaltir, potčrim u svoju sobu, ili ako je pravi dan i točno vrijeme, u crkvu k zajednici, tiho si izrecitiram Deset zapovijedi, Vjerovanje apostolsko i, ako imam vremena, neke Kristove ili Pavlove izreke, ili Psalme, baš kako to rade djeca.

Zbog toga neka ti molitva bude prvo jutarnje djelo i zadnje večernje djelo te se marljivo čuvaj lažnih i zavodljivih misli koje ti govore: „Pričekaj samo malo. Pomolit ću se za sat vremena; prvo moram riješiti ovo ili ono.“ Takve te misli samo odvajaju od molitve i vode u svakodnevne obaveze koje te toliko obuzmu da onda ništa ne bude od molitve taj dan.

Istina je da može postojati niz djela koja su dobra ili čak bolja od molitve, posebno kada se radi o nevolji. Kažu da je sveti Jeronim rekao da sve što vjernik radi je molitva. A izreka kaže: „Onaj tko vjerno radi moli se dvaput“, jer vjernik pristupa radu u strahopoštovanju i u čast Bogu i uvijek ima na umu zapovijed da nikome ne učini ništa našao niti da ukrade ili nekoga prevari. Takve misli i takva vjera zasigurno preobražavaju vjernikov rad u molitvu i žrtvu štovanja.

Obrnuto jest također istina da je rad nevjernika poput proklinjanja te da svatko tko radi bezvjerно proklinje dvaput. Jer misli njihovih srca nalaze se u njihovom poslu, zanemaruju Boga i krše Njegov Zakon, traže načine kako da prevare i okradu svoga bližnjega. Takve misli, što su drugo nego kletve protiv Boga i čovjeka, kroz koje njegov rad i trud također postaju dvostrukim prokletstvom kojim proklinje samoga sebe? Sam sebe tako proklinje i ostaje prosjak i šepav.

O takvoj ustrajnoj molitvi Krist naravno govori u Luki 11, „ustrajno molite“, jer treba se neprestano čuvati grijeha i bezakonja, što se ne može učiniti ako se ne bojimo Boga i ne držimo njegove zapovijedi pred očima, kao što Psalam 1 kaže, blago onome koji „o Zakonu njegovu misli dan i noć“ itd.²

No, treba paziti i da se ne odviknemo od ispravne molitve i da na kraju ne tumačimo da su druga djela zapravo potrebna, a nisu, te tako u konačnici postanemo umorni i lijeni, hladni i ravnodušni prema molitvi. Vrag koji nas opkoljava nije lijen i nemaran. Također, naše tijelo preveć je spremno i željno grijeha i nije sklono duhu molitve.

Sada kada se srce zagrijalo i došlo k sebi takvim neumornim razgovorom, klekni ili stani s preklopljenim rukama i očima uprtima prema nebu, te reci ili pomisli sljedeće, što kraće možeš: Nebeski Oče, dragi Bože, sirot sam i nedostojan grešnik. Nisam dostojan podići svoje oči ili ruke k Tebi ili moliti. Ali s obzirom da si nam zapovjedio da se molimo i obećao nam da ćeš nas saslušati, te si nas po svome sinu Isusu Kristu naučio kako i što moliti, dolazim po Tvojim zapovijedi da Ti budem poslušan i uzdam se u Tvoje milosno obećanje. Molim se u ime svoga Gospodina Isusa Krista, zajedno sa svim Tvojim svetim kršćanima na zemlji, onako kako me je On naučio:

„Oče naš, koji jesi“ itd., sve, riječ po riječ.

Potom ponovi jedan dio koliko god puta želiš, naime, to je prva molba: „Sveti se ime tvoje“, pa reci: „Da, Gospodine Bože, dragi Oče, sveti se ime Tvoje, kako u nama, tako i u cijelome svijetu. Uništi svaki korijen gnusobe, idolopoklonstva i krivovjerja Turaka, pape i svih krivih učitelja i duhova podjela koji besramno i sablasno koriste Tvoje ime uzalud te užasno bogohule. Usrdno tvrde da podučavaju Riječ Tvoju i pravila Crkve iako zapravo koriste vražje zablude i prevaru i zavode mnoge jadne duše širom svijeta, pa čak do te mjere da ubijaju i proljevaju neđužnu krv, vjerujući da tim progonstvima Tebi služe.

Dragi Bože, obrati ih i obuzdaj. Obrati one koji još trebaju biti obraćeni, kako bi oni s nama i mi s njima čistili i slavili Tvoje ime, kako Tvojom istinitom i čistom naukom, tako i dobrim i posvećenim životom. Obuzdaj one koji se ne žele obratiti, kako bi prestali zloupotrebjavati, oskvrnjivati i obeščastivati Tvoje sveto ime i zavoditi jadne ljude. Amen.“

Druga molitva

„Dođi kraljevstvo Tvoje“, pa kaži: „O, dragi Gospodine, Bože i Oče, Ti vidiš kako svjetovna mudrost i razum ne samo da onečišćuju Tvoje ime i dodjeljuju vragu i

2 Ps 1,2.

lažima čast koja pripada Tebi, već sada i preuzimaju vlast, moć, bogatstvo i slavu koju si im podario na ovoj zemlji da njima upravljaju i tako Tebi služe, postavljaju se i bore protiv Tvoga kraljevstva. Oni su veliki, moćni i mnogobrojni, debeli, pretili i dobro uhranjeni, i muče, ometaju i uništavaju skromnu gomilu Tvoga kraljevstva, koja je slaba, prezrena i malobrojna. Oni je ne žele trpjeti na zemlji i misle da Tebi time vrše veliku službu. Dragi Gospodine, Bože i Oče, obrati ih i obrani nas. Obrati one koji još trebaju postati Tvojom djecom i udovima Tvojega kraljevstva, kako bi oni s nama i mi s njima mogli služiti Tebi u tvome kraljevstvu u pravoj vjeri i istinskoj ljubavi, te da bismo, u kraljevstvu koje je već došlo na zemlju, mogli ući u Tvoje vječno kraljevstvo. Ali spriječi one koji ne žele odvratiti svoju moć i bogatstvo od uništavanja Tvoga kraljevstva da, svrgnuti s trona i poniženi, moraju odustati. Amen!“

Treća molitva

„Budi volja Tvoja kako na nebu tako i na zemlji“, pa kaži: „O, dragi Gospodine, Bože i Oče, Ti znaš kako svijet, iako ne može poništiti ime Tvoje niti uništiti kraljevstvo Tvoje, ipak danonoćno čini podmukla djela, spletkari mnoge i lukave spletke, održava vijeća, među sobom šapuće, međusobno se tješi i osnažuje, prijeti i bjesni, zlom namjerom ide protiv Tvojega imena, Riječi, kraljevstva i djece, ubijajući ih. Stoga, dragi Gospodine, Bože i Oče, obrati njih i obrani nas. Obrati one koji još ne odaju priznanje dobroj volji Tvojjoj, kako bi zajedno s nama i mi s njima bili poslušni Tvojjoj volji te s radošću i strpljivošću podnosili svako zlo, križ i neprijateljstvo, te tako priznali, iskušali i iskusili dobronamjernu, milostivu i savršenu volju Tvoju. Obrani nas od onih koji nam u svojem bijesu, buncanju, mržnji, prijetnjama i zlim nagonima ne prestaju nanositi zlo. Poništi njihove savjete, zle urote i postupke, i posrami ih da s njima skončaju, kao što pjeva Psalam 7.“

Četvrta molitva

„Kruh naš svagdanji daj nam danas“, pa kaži: „Dragi Gospodine, Bože i Oče, blagoslovi nas i u ovome prolaznom, tjelesnom životu. Milostivo nam podari blagoslovljen mir. Zaštiti nas od rata i nereda. Podari našem dragom caru sreću i spas od njegovih neprijatelja. Podari mu mudrost i razumijevanje kako bi vladao svojim zemaljskim kraljevstvom u miru i blagostanju. Podari svim kraljevima, prinčevima i vladarima zdrav razum i voljnost da upravljaju svojim regijama i narodom u miru i pravdi. Posebno pomози i vodi našeg princa N., pod čijom nas zaštitom Ti čuvaš, kako bi bio zaštićen od bilo kakve povrede, zlobnih riječi i neprivržanih ljudi te blagoslovljeno vladao. Podari milost svim podanicima da mu vjerno služe i budu poslušni. Podari svim posjednicima, građanima i poljo-

djelcima da postanu pravedni i pokažu jedni prema drugima ljubav i odanost. Podari nam poželjno vrijeme i dobru žetvu. Predajem ti svoju kuću i imanje, ženu i dijete. Pomozi mi da njima dobro vladam, da ih hranim i odgajam na kršćanski način. Odbij i preusmjeri neprijatelja i sve zle anđele koji nam ovdje čine nažao. Amen.“

Peta molitva

„Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim“, pa kaži: „O dragi Gospodine, Bože i Oče, ne osudi nas jer ni jedan čovjek ne stoji opravdan pred Tobom. Ne računavaj protiv nas naš grijeh nezahvalnosti za Tvoju neopisivu dobrotu, duhovnu i tjelesnu, niti to što posrnemo i griješimo mnogo puta na dan, češće nego što možemo znati ili prepoznati (Psalam 19).³ Ali ne gledaj na to koliko smo dobri ili loši, već na Tvoje bezrazložno milosrđe koje nam je dano u Kristu, Tvojemu dragom Sinu. Oprosti i onima koji su nas povrijedili i nanijeli nam bol jer im i mi srdačno opraštamo. Oni samo sebi nanose najveću bol jer djelima protiv nas izazivaju ljutnju Tvoju protiv sebe. A mi nismo spašeni njihovom propašću jer bismo mnogo radije vidjeli da su spašeni zajedno s nama. Amen.“ A tko ovdje osjeća da ne može oprostiti kako treba, neka traži milost da može oprostiti. Ali to spada u propovijed.

Šesta molitva

„I ne uvedi nas u napast“, pa kaži: „O, dragi Gospodine, Oče i Bože, drži nas budnima i svježima, željnima i marljivima u Riječi i službi Tvojjoj, da ne postanemo sigurni, lijeni i ravnodušni, kao da sada sve imamo. Da nas žestoki vrag ne bi napao i iznenadio, lišio nas voljene Riječi tvoje niti uzburkao neslogu i podjele među nama koje bi nas još više navele na grijeh i sramotu, kako duhovnu, tako i tjelesnu. Naprotiv, daj nam mudrost i snagu po Duhu svome da mu se s lakoćom odupremo i budemo pobjednici. Amen.“

Sedma molitva

„Nego izbavi nas od zla“, pa kaži: „O, dragi Gospodine, Bože i Oče, ovaj jadan život ispunjen je bijedom i nedaćama, opasnostima i nezvjesnostima; toliko je pun zlobe i nevjere (kao što sveti Pavao kaže: „Dani su zli“⁴) da se opravdano možemo umoriti od ovoga života i poželjeti umrijeti. Ali Ti, dragi Oče, vidiš našu slabost. Stoga nam pomozi sigurno proći kroz svako zlo i opačine te nam u času

3 Ps 19,12.

4 Ef 5,16.

naše smrti milosrdno podari miran odlazak iz ove doline suza kako ne bismo u susretu sa smrću postali bojažljivi i malodušni, već u čvrstoj vjeri predali svoje duše u Tvoje ruke. Amen.“

Naposljetku, zapamti da svaki put moraš izreći svoj čvrsti „Amen!“ Nikada ne posumnjaj da će te Bog po svome milosrđu čuti i reći „da“ na tvoje molitve. I znaj da ne klečiš ili ne stojiš sam, već s čitavom Crkvom i svim vjernim kršćanima pokraj sebe i ti pokraj njih u jednodušnoj i usrdnoj molitvi koju Bog ne može prezreti. Nemoj završiti molitvu bez da si rekao ili pomislio: „Bog je uslišao moju molitvu; u to sam siguran da je istina.“ To je ono što „amen“ znači.

Također trebaš znati kako ne želim da ponavljaš sve ove riječi u svojoj molitvi. Uostalom, to bi onda bilo blebetanje i ništa osim ispraznih gluposti, pročitanih iz knjige ili slova, kao što su bile krunice kod laika i molitve svećenika i redovnika. Nego, želim da srce bude potaknuto i naučeno koje misli treba uzeti iz Očenaša. Ali srce može izraziti takve misli, ako je stvarno zagrijano i sklono molitvi, potpuno drugim riječima, također s manje ili više riječi. Naime, i sam se ne vežem za određene riječi i slogove, nego danas izgovaram riječi ovako, a sutra drugačije, ovisno o tome kako se osjećam, ali se ipak držim istih misli i značenja koliko god mogu. Često se događa da dobijem toliko misli o jednome dijelu ili molitvi da pustim ostalih šest da stoje u redu. Onda treba pustiti druge molitve i dati prostora takvim mislima i tiho slušati i nikako ih ne ometati; sam Duh Sveti tada propovijeda. Jedna riječ njegove propovijedi daleko je bolja od tisuće naših molitava. Puno sam puta više naučio od jedne molitve nego što bih mogao dobiti kroz čitanje i promišljanje.

Zbog toga je najvažnije da se srce oslobodi i žudi molitvi. Kao što Sirah kaže, „pripravi se prije svoga zavjeta i ne budi kao čovjek koji iskušava Gospodina“.⁵ Ako samo ustima blebećeš i mislima lutaš, što je to drugo nego iskušavanje Boga? Kao svećenik koji je molio: „*Deus in adiutorium meum intende*“⁶ – Slugo, jesi li odvezao konje? – *Domine, ad adiuvandum me festina*⁷ – Sluškinjo, idi van pomusti kravu! – *Gloria patri et filio et spiritui sancto*⁸ – Bježi momče, groznica te tresla!“ itd. Čuo sam još puno takvih molitava iz svoga iskustva dok sam bio pod papinstvom; većina je njihovih molitava ovakve vrste. To je bogohuljenje. Bolje im je da su svirali na te riječi ako već ne mare ili se ne mogu bolje moliti. Nažalost, u svoje sam vrijeme i sam molio mnogo takvih kanonskih časoslova i to na takav način da je psalam ili predodređeno vrijeme prošlo toliko brzo da ne bih znao jesam li na početku ili u sredini molitve.

5 Sir 18,23.

6 „O Bože, spasi me!“

7 „Jahve, u pomoć mi pohitaj.“

8 „Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetome.“

Premda se ne izražavaju svi kao gore spomenuti svećenik, brkajući posao i molitvu, oni to ipak čine u srcu i svojim mislima, sve razbacaju, a kad je gotovo, ne znaju što su činili ili gdje su sve prošli. Počinju: „Hvaljen, Bože“, i začas su u zemlji oblaka i sanjara. Zato mislim: nitko ne bi mogao biti prevaren nekakvim apsurdnim trikom kada bi mogao vidjeti misli koje hladno, nepobožno srce, sku-pi u molitvi. Ali sad vidim, hvala Bogu, molitva nije dobra kad netko zaboravi što je izrekao. Naime, u pravoj molitvi čovjek lijepo pamti sve riječi i misli od početka do kraja molitve.

Isto tako, dobar i pažljiv brijač usmjerava svoje misli, pažnju i oči na britvu i kosu, i ne zaboravlja koliko je već ošišao ili obrijao. Ali ako u isto vrijeme želi puno pričati i razmišljati ili negdje drugdje gledati, vjerojatno bi ti, da tako radi, porezao usnicu, nos ili vrat. Na isti način svaku stvar, ako se želi dobro obaviti, valja činiti cijelim ljudskim bićem, svim osjetilima i udovima, kako kažu: „*Pluribus intentus, minor est ad singula sensus*“, „Onaj tko razmišlja o mnogočemu, ne razmišlja ni o čemu i ne čini ništa ispravno.“ Koliko više molitva iziskuje sabrano, cjelovito srce, da bi molitva bila dobra.

Ovo je ukratko rečeno o Očenašu ili o molitvi jer tako se i sam molim. Jer i danas sišem Očenaš kao dijete, pijem i jedem iz njega kao starac, ne mogu se zasititi. I to mi je najbolja molitva, čak i mimo Psaltira (koji jako volim). Očigledno je da ju je pravi majstor skladao i poučavao. I šteta je nad svim štetama što se širom svijeta molitva takvog majstora mora bez pobožnosti tako blebetati i sjeckati. Koliki ljudi izgovaraju Očenaš nekoliko tisuća puta godišnje. Kad bi ga molili još tisuću godina, ne bi molili ni iskusili ni jedno slove ni jedan potezić.⁹ Ukratko, Očenaš je najveći mučenik na ovoj zemlji (kao što je i Božje ime i Riječ). Svi ga muče i zloupotrebljavaju; malo tko ga tješi i usrećuje ispravnom uporabom.

Kada imam vremena i priliku proći cijeli Očenaš, napravim isto i s Deset zapovijedi. Idem dio po dio i oslobodim se od svega što mi odvraća pozornost od molitve. I svaku zapovijed pretvaram u četverostruko ispleteni vijenac. Drugim riječima, uzmem svaku zapovijed prvo kao pouku, tome su zapravo i namijenjene, i onda razmotrim što Gospodin Bog u tome tako usrdno zahtijeva od mene. Drugo, od toga načinim hvalu, treće ispovijed, četvrto molitvu, naime, tako ili sa sličnim mislima i riječima:

„Ja sam Gospodin, Bog tvoj, nemaj drugih bogova uz mene.“

Ovdje ozbiljno uzmem k srcu da me Bog poučava i od mene očekuje da mu vjerujem svim svojim srcem za sve stvari te da je Njegova najiskrenija nakana biti mojim Bogom. Primoran sam tako gledati na Boga makar i po cijenu da izgubim svoje spasenje. Moje se srce ne smije vezati niti se uzdati u išta drugo, bilo to

⁹ Luther aludira na Mt 5,18.

dobro, časno, mudro, pobožno ili u bilo koje stvorenje. Drugo, zahvaljujem za Njegovo bezrazložno milosrđe što se tako očinski priklonio meni, čovjeku izgubljenom, te bez pitanja i nezasluženo nudi sebe da bude mojim Bogom, da se brine o meni i da bude moja utjeha, zaštita, pomoć i snaga u svim mojim potrebama. Mi jadni, slijepi ljudi, tražili smo toliko bogova i još bismo ih morali tražiti da nije omogućio da ga možemo čuti i ponudio nam se na našem ljudskom jeziku da želi biti našim Bogom. Tko mu može u vječnosti dovoljno zahvaliti za to? Treće, ispovjedim i priznam svoj veliki grijeh i nezahvalnost što sam tijekom cijeloga svog života besramno prezirao tako divne pouke i prekrasan dar, i što sam u strahu izazivao Njegov gnjev svojim neprebrojivim djelima idolopoklonstva, žao mi je zbog toga i molim za milost. Četvrto, molim se i govorim: „O, moj Bože i Gospodine, pomози mi po svojoj milosti da svaki dan bolje učim i razumijem ovu Tvoju zapovijed i činim je s iskrenim povjerenjem. Sačuvaj mi srce da više ne zaboravljam i ne postanem nezahvalan, kako nikada ne bih tražio druge bogove ili tražio utjehu igdje drugdje na svijetu ili u bilo kojem stvorenju, već da ostanem čist i dobar u Tebi, moj jedini Bože. Amen, dragi Gospodine, Bože i Oče. Amen.“

Druga zapovijed

Nakon toga (ako imam volje i vremena) prođem drugu zapovijed kao četverostruko ispleteni vijenac, naime ovako: „Ne izusti imena Gospodina, Boga svoga“ itd.

Prvo, učim da se Božje ime treba držati časnim, svetim i prekrasnim; da uz to ne psujem, proklinjem, nisam ponosan ili tražim čast i ugled za sebe, već da ponizno zazivam Njegovo ime, molim mu se, štujem i uzdižem ga, neka mu bude sva čast i slava, da je On moj Bog, a ja Njegovo jedno stvorenje i nedostojan sluga. Drugo, zahvaljujem za dragocjene darove: što mi je obznanio i dao ime svoje i da se mogu hvaliti Njegovim imenom i biti nazvan Božjim slugom, stvorenjem itd.; da je ime Njegovo utočište poput tvrde kule (kao što Salomon kaže) u koju pravednici mogu pobjeći i naći zaštitu.¹⁰ Treće, ispovijedam i sa žaljenjem i sramom priznajem da sam kršio ovu zapovijed cijeli svoj život. Ne samo da nisam zazivao, uzdizao i častio sveto ime Njegovo, već sam i bio nezahvalan za te darove te sam ih zloupotrebljavao psovanjem, laganjem i iznevjeravanjem na svoju sramotu i grijeh. Žao mi je zbog toga i molim za milost i oprost itd. Četvrto, tražim pomoć i snagu da od sada mogu ispravno naučiti tu zapovijed, i budem sačuvan od takve sramotne nezahvalnosti, zloupotrebe i grijeha prema Njegovom svetom imenu te da budem zahvalan i u pravom strahu i štovanju pred Njegovim imenom.

¹⁰ Izr 18,10.

Ponovit ću isto što sam rekao vezano za Očenaš: ako usred ovakvih misli Duh Sveti počne propovijedati u tvom srcu bogatim, prosvijetljenim mislima, poštuju ga, pusti svoje sabrane misli, budi miran i slušaj onoga koji to može bolje od tebe. Zapamti što ti kaže i točno to zapiši. Tako ćeš iskusiti čudesne stvari (kao što David kaže) u Božjem Zakonu.¹¹

Treća zapovijed

„Sjeti se da svetkuješ dan Gospodnji.“ Iz ovoga učim da, prije svega, dan Gospodnji nije uspostavljen za nerad ili za prepuštanje požudama ovoga svijeta, već da ga svetkujemo. No, dan Gospodnji ne svetkuje se našim radom i djelima, naša djela nisu sveta, već Božjom riječju. Samo je ona čista i sveta i posvećuje sve čime se bavi, bilo to vrijeme, prostor, osoba, rad, odmor itd. Kao što Pavao kaže u 1 Tim 4¹² da je svako stvorenje posvećeno Riječju i molitvom, tako su i naša djela posvećena Riječju. Stoga prepoznajem u ovome da na dan Gospodnji prije svega slušam i razmatram Božju riječ, zatim istom Riječju zahvalim, hvalim Boga za sve Njegovo dobročinstvo i molim za sebe i za cijeli svijet. Tko se tako ponaša na dan Gospodnji, taj svetkuje dan Gospodnji. Oni koji to ne rade gori su od onih koji rade na dan Gospodnji.

Drugo, kod ove zapovijedi zahvaljujem na velikoj, prekrasnoj dobroti i milosti Božjoj, što nam je dao svoju Riječ i propovijed. I zapovjedio je njezinu posebnu uporabu na dan Gospodnji, blago koje ni jedno ljudsko srce ne može dovoljno razmotriti. Jer Riječ je Njegova jedino svjetlo u tami ovoga života; svjetlo života, utjehe i vrhovnog blagostanja. Gdje ta dragocjena i spasonosna Riječ nije prisutna, ne preostaje ništa osim strašne, užasne tame, zablude, podjele, smrti, svake nesreće i tiranije samoga vraga, što gledamo svojim očima svaki dan.

Treće, ispovjedim i priznam svoj veliki grijeh i opaku nezahvalnost što sam cijeli život tako bogohulno provodio dane Gospodnje i tako jadno prezirao Njegovu divnu, dragocjenu Riječ, bio tako lijen, nerado i nezainteresirano je slušao, a kamoli da sam je od srca poželio ili ikada zahvalio za nju. Tako sam pustio dragoga Boga da mi uzalud propovijeda i zanemario to plemenito blago i pogazio ga, što mi je On dopuštao nezasluzenom božanskom dobrotom i zato mi nije prestao propovijedati i pozivati me na sreću moje duše svom očinskom, božanskom ljubavlju i vjernosti. Zbog toga mi je žao i molim za milost i oprost.

Četvrto, pomolim se za sebe i za cijeli svijet da nas milostivi Otac održi u svojoj Riječi i ne uzme je od nas zbog našega grijeha, nezahvalnosti i lijenosti. Neka nas sačuva od duhova podjela i krivih učitelja i pošalje vjerne i poštene radnike u

11 Ps 119,18.

12 1 Tim 4,5.

žetvu svoju,¹³ odnosno predane pastore i propovjednike. Neka nam podari milost da u poniznosti čujemo, prihvatimo i poštujemo riječi njihove kao Njegove vlastite te da iskažemo iskrenu zahvalnost i štovanje itd.

Četvrta zapovijed

„Poštuj oca i majku.“ Prvo, ovdje učim uvidjeti Boga, svoga Stvoritelja, kako mi je divno stvorio tijelo i dušu, podario mi život po mojim roditeljima. Dao im je srce da svom snagom brinu za mene, kao plod njihovog tijela, donijeli su me na svijet, hranili su me, brinuli se za mene i odgajali me s velikim marom, brigom, kroz opasnosti, trudom i radom. I do dana današnjeg štiti me je, svoje stvorenje, moju dušu i tijelo od bezbrojnih opasnosti i nevolja, i često mi pomagao, kao da me svaki čas iznova stvara. Jer vrag nam neće ni jednoga časa u životu voljno popustiti.

Drugo, zahvalim bogatom i milostivom Stvoritelju u svoje ime i u ime cijeloga svijeta što nas je stvorio i ohrabrio svojom zapovijedi da napučimo ovu zemlju i održimo ljudsku rasu, to jest seoska i gradska domaćinstva, odnosno obiteljski i javni život. Jer bez ove dvije ustanove svijet ne bi mogao postojati ni godinu dana jer bez svjetovnih vlasti nema mira. Gdje nema mira, ne može biti ni domaćinstva, gdje nema domaćinstva, djeca se ne mogu ni rađati ni odgajati, a očinstvo i majčinstvo potpuno bi iščeznulo. Međutim, ova zapovijed stoji za to da čuva i štiti oboje, seoska i gradska domaćinstva, djeci i podanicima zapovijeda poslušnost, također brine da tako bude, a ako ne bude, ne dopušta da to prođe nekažnjeno. Inače bi djeca već odavno neposluhom raskomadala i opustošila čitava domaćinstva, a podanici unijeli nemir u gradski život s obzirom da je njih puno više od roditelja i vladara. Stoga, neizreciva je njezina korist.

Treće, ispovijedam i priznajem svoju opaku neposlušnost i grijeh; da protivno ovoj zapovijedi moga Boga nisam ni poštivao niti slušao svoje roditelje. Često sam ih izazivao i vrijeđao, bio nestrpljiv s njihovim roditeljskim ukorom, bio ogorčen i prezriv prema njihovim nehinjenim opomenama te sam radije slušao loše društvo i bitange. Iako sam Bog proklinje takvu neposlušnu djecu i uskraćuje joj dug život. Koliko njih sramotno umire i propada prije negoli odrastu. Jer tko god ne sluša svoga oca i majku, mora poslušati krvnika ili će u suprotnom umrijeti od Božjega gnjeva itd. Žao mi je zbog svega ovoga i molim za milost i oprost.

Četvrto, pomolim se za sebe i za cijeli svijet da Bog podari svoju milost i da bogato izlije svoj blagoslov na seoska i gradska domaćinstva. Molim se da od sada nadalje budemo pobožni, da poštujemo roditelje, budemo poslušni svojim nadređenima i da se odupremo vragu kad nas huška da budemo neposlušni i svadljivi te tako svojim djelima poboljšamo dom i državu i pomognemo da se

13 Mt 9,38.

očuva mir, na slavu i čast Boga, za vlastitu korist i opće dobro te da prepoznajemo takve Njegove darove i budemo zahvalni na njima.

Ovdje bismo trebali dodati molitvu za svoje roditelje i vlasti, da im Bog udijeli razumijevanje i mudrost kako vladati i upravljati u miru i blagostanju. Neka ih očuva od ugnjetavanja, pobune i bijesa te odvraći od toga kako bi častili Riječ Božju; niti da progone ikoga niti da čine nepravdu. Jer tako izvrsne darove treba postići molitvom, kao što Pavao poučava. U suprotnome, vrag je vrhovni dvorski opat i dolazi do pustošenja i loših stvari.

A ako si otac ili majka, sada je vrijeme da ne zaboraviš ni sebe, ni svoju djecu ni sluge. Žarko se moli dragom Ocu koji te je postavio na to časno mjesto po svome imenu te također želi da te zovu i poštuju kao oca. Zamoli ga da ti podari milost i blagoslov da vladaš njima i hraniš svoju ženu, djecu i sluge na pobožan i kršćanski način. Neka ti da mudrost i snagu da ih učiš da svojom voljom i srcem poslušno slijede tvoje napatke. Oboje su Božji darovi: tvoja djeca i njihov razvoj u zrelosti, da ispadnu dobro i da takvima ostanu. U suprotnome, dom ne postaje ništa drugo nego svinjac, pa čak i škola za prostake, kao što to vidimo kod bezbožnih, neodgojenih ljudi.

Peta zapovijed

„Ne ubij.“ Ovdje učim, prije svega, da Bog od mene želi da volim svoga bližnjega, da mu ne nanosim tjelesnu štetu, kako riječima tako ni djelima; da ga ne ozlijedim niti mu se osvećujem u svojoj ljutnji, uznemirenosti, zavisti, mržnji ili zbog bilo kojega opakoga razloga, već da uvidim da sam mu dužan pomoći i savjetovati ga u svakoj tjelesnoj potrebi. Ovom zapovijedi Bog mi naređuje da štitim tijelo svoga bližnjega te isto tako naređuje svojem bližnjemu da štiti moje tijelo. Kao što Sirah kaže: „I odredi im dužnosti prema bližnjemu.“¹⁴

Drugo, zahvalim Bogu za Njegovu neizrecivu ljubav, providnost i vjernost prema meni, da je stavio tako veliku, jaku stražu i zid oko mog tijela. Tako bi svi trebali biti dužni brinuti se za mene i zaštititi me, i obrnuto, ja prema drugima. On također pazi na to, a gdje se to ne dogodi, zapovjedio je maču da kazni one koji to ne čine. Da nema ove izvrsne zapovijedi i pravila, vrag bi potaknuo neviđen masakr među ljudima da nitko ne bi mogao živjeti u sigurnosti ni jedan sat. To se dogodi kada se Bog razgnjevi i donese osudu neposlušnome i nezahvalnome svijetu.

Treće, isprovijedam i oplakujem svoju zlobu i opakost ovoga svijeta. Ne samo da smo strašno nezahvalni za Božju očinsku ljubav i brižnost prema nama, već što je još veća sramota, ne odajemo priznanje ovoj zapovijedi i učenju; ne želimo je prihvatiti te je zanemarujemo kao da se to nas ne tiče. Vučemo se ravnodušno,

14 Sir 17,14.

ne osjećamo žaljenje što u neposlušnosti ovoj zapovijedi zanemarujemo svoga bližnjega i, da, napuštamo ga, progonimo ga, nanosimo mu bol i čak ga ubijamo u svojim mislima. Prepuštamo se gnjevu, bijesu i zlobi kao da činimo ispravno i dobro djelo. Stoga, evo vremena da jadikujemo i plačemo nad sobom, zlim dječacima i slijepcima, divljim, nemilosrdnim ljudima, koji se međusobno poput bijesnih zvijeri udaraju, ritaju, grebu, trgaju, grizu i proždiru jedni druge, i ne bojimo se ovakve ozbiljne zapovijedi Božje itd.

Četvrto, molim se dragom Ocu da nas nauči prepoznati ovu svetu zapovijed i pomogne nam držati je i živjeti u skladu s njom. Neka nas očuva od ubojice koji je majstor za svaku vrstu ubojstva i štete. Neka nam udijeli Njegovu bogatu milost da ljudi, i mi s njima, postanemo ljubazni, nježni, milosrdni jedni prema drugima, od srca opraštajući jedni drugima, i da kršćanski i bratski podnosimo jedni druge u nevolji i nemoći, živeti u istinskome miru i jedinstvu, kako nas Bog uči i zahtijeva.

Šesta zapovijed

„Ne sagriješi bludno.“ Ovdje opet učim što Bog misli o meni i želi od mene. Naime, da živim čedno, pristojno i umjereno, kako u mislima, tako i u riječima i djelima, te da ne obeščaćujem ničiju ženu, kćer ili sluškinju. Štoviše, trebao bih pomoći spasiti, zaštititi i učiniti sve što služi očuvanju njihove časti i pristojnosti. Moram pomoći ušutkati beskorisna usta onih koji im kradu čast. Sve sam to dužan činiti. Bog od mene želi ne samo da ostavim neokaljanom ženu bližnjega svoga i njegovu obitelj, već također trebam biti odgovoran za pomaganje u održavanju i očuvanju njegovog ugleda i časti, baš kao što želim da moj bližnji učini isto meni i provodi ovu zapovijed na meni i mojoj obitelji.

Drugo, zahvaljujem vjernome, dragome Ocu, na takvoj milosti i dobroti da ovom zapovijedi uzima pod svoju zaštitu i štiti moga muža, sina, slugu, ženu, kćer, sluškinju, i tako odrješito i oštro zabranjuje da im itko nanese sramotu. Jer On mi daje sigurnu zaštitu, također pazi na to i ne pušta nekažnjeno, makar i sam to učinio, ako netko zanemari ili prekrši ovu zapovijed. Nitko mu ne može pobjeći. On će morati ili platiti kaznu ili s vremenom platiti za svoju požudu u ognju paklenom. Jer On zahtijeva čednost i neće podnositi preljub, kao što vidimo svaki dan kod svih nepokajanih, podlih ljudi, da ih Božji gnjev konačno dohvati i dopusti da sramotno propadnu. U suprotnome, bilo bi nemoguće, pa ni za jedan sat, zaštititi i očuvati u čednosti i časti svoju ženu, dijete i slugu od nečistoga vraga. Bili bi to onda obični psi koji se vjenčavaju, i životinje, kako to već biva tamo gdje Bog u gnjevu povuče svoju ruku i dopusti da sve ode u propast.

Treće, ispovijedam i priznam svoj grijeh, svoj vlastiti i od cijeloga svijeta, što sam grijesho protiv ove zapovijedi cijeli svoj život, kako u mislima, tako i u riječima i djelima. Ne samo da sam bio nezahvalan za ove izvrsne pouke i darove, već sam

prigovarao i bunio se protiv Božje zapovijedi na ovakvu pristojnost i čednost: da Bog ne dopušta da bilo koja vrsta bluda i prostaštva prođe neprimijećeno i nekažnjeno, te sam brak prezirao, ismijavao, osuđivao itd. Tako su grijesi protiv ove zapovijedi najuočljiviji i najprepoznatljiviji, iznad svih drugih, pa nema prikrivanja ili uljepšavanja. Za to mi je žao itd.

Četvrto, pomolim se za sebe i za sav svijet da nam Bog udijeli milost da se radosno i s puno ljubavi držimo ove zapovijedi kako bismo mi sami mogli živjeti u čednosti te pomoći i poduprijeti druge da žive tako.

Tada nastavim s drugim zapovijedima ako imam vremena i mogućnosti ili ako imam volje. Kao što sam već rekao, ne želim nikoga vezati na svoje riječi ili misli, nego dati svoj primjer koji može slijediti tko god želi, ili poboljšati tko god može, i odmah proći sve zapovijedi ili kako god želi. Jer duša, kad se uhvati za nešto, bilo loše ili dobro, a važno joj je, može u jednome trenutku misliti više nego što jezik može izreći za deset sati ili pero napisati za deset dana, tako vješta, fina i moćna stvar je duša. Zato, kada to želi i ozbiljno se bavi time, brzo završi s Deset zapovijedi u sva četiri dijela.

Sedma zapovijed

„Ne ukradi.“ Prvo, ovdje učim da ne smijem uzeti imovinu svojega bližnjega protiv njegove volje, kako tajno tako ni javno. Ne smijem biti nepravedan u poduzetništvu, službi ili na poslu niti zarađivati varanjem, već se moram uzdržavati znojem svojega čela i vjerno jesti svoj kruh. Nadalje, moram se zauzeti da moj bližnji ne bude prevaren na bilo koji od ovih gore navedenih načina, baš kao što želim i za sebe. Također, učim da Bog kroz takvu zapovijed osigurava i štiti moju imovinu iz očinske brige i velike ozbiljnosti jer zapovijeda da mi se ništa ne ukrade. A ako se to ne posluša, onda je odredio kaznu, naredio na vješala i kod krvnika, ili ako ne mogu oni, onda On sam kazni, tako da na kraju moraju postati prosjacima, kao što se kaže: „Tko u mladosti krade, u starosti prosi“, ili: „Zlo ne uspijeva dobro“, i: „Prijevarom dobio, odmah izgubio.“

Drugo, zahvaljujem za Njegovu odanost i dobrotu što je meni i cijelome svijetu dao takvo dobro učenje, a time i zaštitu i štiti. Da nas ne štiti, ni novčića ni mrvica kruha ne bi nam ostalo u kući.

Treće, priznam svoj grijeh i nezahvalnost za ono gdje sam kroz cijeli život učinio nekome krivo, premalo ili nevjerno itd.

Četvrto, molim da podari milost, da ja i cijeli svijet naučimo i razmotrimo ovu Njegovu zapovijed i da se tako poboljšamo da bi krađe, pljačke, lihvarstva, pronevjere i nepravde bilo što manje, i da tome uskoro i kroz Sudnji dan, prema kojemu teže sve molitve, svih svetaca i sveg stvorenja, Rim 8, dođe kraj. Amen.

Osmo zapovijed

„Ne reci lažna svjedočanstva.“ Prije svega, ova nas zapovijed uči da budemo istinoljubivi jedni s drugima, da odbacimo laži i klevete, da rado pričamo lijepo o drugima te da uživamo čuti lijepe stvari o drugima. Time je oko našega ugleda i naše besprijekornosti darovan zid i zaštita od zlih usta i lažnih jezika, koje ni Bog ne ostavlja nekažnjenima, kao što je rečeno u ostalim zapovijedima.

Za to mu trebamo zahvaliti, za poučavanje kao i za zaštitu koju nam tako milostivo daje.

I treće, ispovjediti se i tražiti milost jer smo tako nezahvalno i grešno proveli svoj život u lažima, s prijevernim, zlim ustima, protiv svojih bližnjih, kojima dugujemo očuvanje sve njihove časti i nevinosti, kako bismo to i sami htjeli imati.

Četvrto, od sada nadalje, molimo za pomoć da se držimo ove zapovijedi i za iscijeljen jezik itd.

Deveta i deseta zapovijed

„Ne poželi nikakve tuđe stvari“, „tuđeg ženidbenog druga.“ Ova nas zapovijed prije svega poučava da ne oduzmemo imovinu svoga bližnjega pod krinkom zakonskog prava niti da izmamimo, otuđimo ili iznudimo ono što je njegovo, već da mu pomognemo zadržati ono što je njegovo, baš kao što bismo htjeli da se učini nama. To je također zaštita od lukavih trikova i spletki svjetskih mudraca, koji također na kraju primaju svoju kaznu. Drugo, trebamo zahvaljivati; treće, s kajanjem i žaljenjem ispovjedati svoje grijeh; četvrto, tražiti pomoć i snagu da postanemo pobožni i držimo ove Božje zapovijedi.

To je Deset zapovijedi na četverostruki način, naime, kao mali priručnik, kao pjesmarica, knjižica za ispovijed i mali molitvenik. Od ovoga je srce trebalo doći k sebi i zagrijati se za molitvu. Pripazi, naime, da ne preuzimaš sve odjednom ili previše, da se duhovno ne umoriš. Isto tako, dobra molitva ne treba biti duga i otegnuta, već treba biti redovita i gorljiva. Dovoljno je ako možeš razmotriti komadić ili polovicu da zapališ od toga malu vatru u svome srcu. To će Duh podariti i mora dalje nastaviti poučavati srce da se ono tako uskladi s Božjom riječju i oslobodi izvanjskih briga i misli.

Ovdje se ne spominju vjera ili Sveto pismo jer tome ne bi bilo kraja. Tko je uvježban, može jedan dan uzeti Deset zapovijedi, a drugi dan psalam ili poglavlje iz Pisma, kao kremen da zapali vatru u svome srcu.

Prijevod: Siniša Hamp i Monika Bajić